

УДК 004.82:930.2:7(47)"19"

Люція Тупчієнко-Кадирова,

старш. викладач кафедри документознавства ВП «Кіровоградський факультет КНУКіМ» Київського національного університету культури і мистецтв, канд. іст. наук

АСПЕКТИ ВИДІЛЕННЯ ПОШУКОВИХ ОЗНАК ДЛЯ ПОВНОТЕКСТОВИХ БАЗ ДАНИХ

Пропонується структуризація повних текстів архівних документів для представлення в повнотекстових базах даних. Наводяться приклади структурного аналізу листів і листівок відомих поетів та музичних діячів до українського радянського композитора Ю. Мейтуса. У текстах листів виділені структурні елементи як пошукові ознаки для введення в електронний повнотекстовий каталог.

Ключові слова: електронний каталог, повнотекстові бази даних, структурний аналіз текстів листів, І. Гамкало, М. Колесса, С. Маршак, Ю. Мейтус, Е. Межелайтіс, В. Рождественський.

Інформаційні ресурси суспільства, що зберігаються в документній формі в архівах, музеях, бібліотеках, безперечно, потребують певного відображення в інформаційних пошукових та повнотекстових системах. Якщо в бібліотеках справа автоматизованого бібліографічного опису вже налагоджена, а в архівах справа архівного описування розпочата [1], то проблема представлення повнотекстової інформації в електронних каталогах потребує ретельного дослідження. Звичайно, тексти документів можна вводити як скановані образи, паралельно вводячи дані в описування документа, групи, фонду тощо. Але тоді стає неможливим використання самого тексту документа для пошуку. Звичайно, у такому разі необхідно певним чином опрацювати і сам текст. Для цього ми пропонуємо проводити структурний аналіз, у результаті якого виділяється структура тексту – потенційно цікаві пошуковцям текстові фрагменти (ТФ), а для кожного зі структурних елементів (СЕ) визначається назва. Не всі СЕ та, відповідно, не всі назви будуть пошуковими ознаками. Але ті, що будуть слугувати пошуковим цілям повинні бути емкими, однозначними, зрозумілими, взаємопов'язаними та узгодженими між собою. Як ТФ можуть бути виділеними окремі слова, словосполучення, речення, групи речень, які ілюструють пошукові СЕ.

Існує відома технологія структуризації знань, яка розрахована на повну автоматизацію процесу структуризації повних текстів для повнотекстових баз знань, на автоматизацію «згоргання» і «розгоргання» текстів, на автоматизацію процесу виділення основного змісту тексту [2]. Наш підхід відрізняється тим, що нами не ставиться завдання повної автоматизації процесів структуризації текстів і, відповідно, заміни людини машиною. А лише таке опрацювання текстів (виділення структури та СЕ), яке дасть можливість використовувати повні тексти документів (у фрагментах) для пошуку необхідної користувачу інформації: фактів, персон, тем, назв творів чи закладів тощо.

У цій статті ми ставимо за мету розглянути деякі аспекти структуризації повних текстів та визначити їх перспективність. Завданнями ставимо такі: зробити структурний аналіз листів; виділити СЕ та їх сполучення для пошуку в різних видах каталогів та розглянути деякі питання використання СЕ в електронному каталозі.

Листи є одним з найцікавіших видів документів. З архівної спадщини Ю. Мейтуса нами вже розглянуті офіційні вітальні, особисті листи та листівки [3], біографічні документи [4], з'ясовані їх характерні риси. Між суб'єктами листування виділені сімейно-родинні, міжособистісні, творчі, професійні, офіційні, ділові, суспільно-громадські та інші відносини. Творчі відносини пов'язували композитора з виконавцями та авторами слів, віршів, які Ю. Мейтус використав для створення романсів, пісень, опер тощо. Листи від виконавців до Ю. Мейтуса нами розглянуто [5]. У цій статті будуть розглянуті листи творчого та ділового характеру, тобто об'єктами розгляду в цих листах є спільна творчість (листи від авторів вербальних текстів, від виконавця) та певна/і справа/и (від музикознавця та від авторів вербальних текстів).

Стосовно проведеного нижче структурного аналізу текстів зауважимо таке. СЕ виділені жирним шрифтом. Структурний аналіз здійснюється послідовно, відповідно до тексту. ТФ взяті в лапки, у межах лапок наводяться й відповідні синтаксичні знаки. У середині ТФ і поза ним розшифрування береться у квадратні дужки. Якщо один ТФ ілюструє два і більше СЕ, назви останніх наводяться разом (через прийменник «та»), другий і наступні СЕ наводяться з великої літери. Однакові сполучення СЕ та ТФ в одному листі – повторно не наводяться. Наприкінці структури наводяться СЕ (факти, пропозиції [не висловлені]), ілюстрації для яких сформульовані, а не взяті з тексту. ТФ наводяться мовою оригіналу. Але прізвище, ім'я, по батькові (ПІБ), назви колективів, установ, творів,

жанрів та ін., тобто невеликі за обсягом ТФ, не пов'язані з іншими словами, наводяться українською мовою в іменному відмінку і без лапок.

«Персоною» є особа, яка має відношення до листа або про яку в ньому йдеться: автор, адресат, особа, яка згадується, герої творів. Під «твором» розуміється назва твору.

Стосовно подій і фактів – можна, на наш погляд, поділити їх таким чином: «подіями» називати СЕ, які ілюструються ТФ, а «фактами» – перефразовані, інверсовані, скорочені варіанти цих ТФ, тому факти наводяться наприкінці структури, для узагальнення.

Повний структурний аналіз наведено для першого листа. У наступних перелічуються СЕ, які не входять у перелік типових. Типовий перелік міститься за документами. Листи розташовані в хронологічному порядку.

№ 1.

Колесса М[икола Філаретович ⁸⁸. Лист композитора і диригента до Мейтуса Ю. С. від 19 лютого 1954 р. [6]

Анотація. Автор дякує за надіслані Ю. Мейтусом твори, які планує виконати.

Опис. Лист написаний на аркуші білого щільного паперу з блокнота, верхній бік зі слідами відриву. Лист написаний з одного боку аркушу фіолетовими чорнилами, колір згас до сіро-чорного.

Коментар. Щодо скрипкового твору, з упевненістю можна сказати, що мова йде про Варіації на українську тему для скрипки і фортепіано, написану в 1930 р. [7]. Композитор написав усього кілька камерно-інструментальних творів, для скрипки – два, 1930 та 1965 р. Отже, відповідає даті листа лише один твір. Крім того, у 1953 р. цей твір був знову виданий [8], що, можливо, і послужило приводом для його посилання М. Колесси.

Структурний аналіз документної інформації

Місце та дата написання листа: Львів. 19. ІІ[лютого].1954.

Оцінка відношення до адресата та звернення: «Вельмишановний Юлій Сергієвичу!»

Подяка: «Прошу прийняти мою щирю подяку за скрипковий твір, який Ви прислали для моєї доньки Соломії і за увертюру до опери «Молода Гвардія.»

Твір: Скрипковий твір [Варіації на українську тему для скрипки і фортепіано, 1930 р.]; «Молода гвардія», увертюра

⁸⁸ (1903–2006) композитор, диригент, педагог, н. а. СРСР з 1991 р. 1953–1965 рр. – ректор Львівської консерваторії.

Персона: Соломія [Колесса?], скрипалька, донька М. Колесси.

Планування майбутньої події та обіцянка: «Постараюсь включити її в програму моїх філармонічних концертів.»

Оцінка відношення до адресата: «З щирим привітом і глибокою пошаною Ваш»

Підпис: М[[икола Филаретович] Колесса

Факт: Ю. Мейтус надіслав власні твори М. Колесси.

№ 2.

Рождественский Всеволод. Письмо Мейтусу Ю. С., от 8 февраля 1955 г. [9].

Текст написано синіми чорнилами, позначка Мейтуса Ю. С. зроблена також синіми чорнилами. Папір пожовклий.

Мова йде про оперу «Заря над Двиной», лібрето до якої написав Вс. Рождественський за мотивами роману Н. Нікітіна «Северная Аврора», даних про переклад немає [10].

Текст. «10.III.55 ЮМ [Позначка Мейтуса Ю. С.]. «8 февр. 1955 г. Дорогой Юлий Сергеевич! В Москве я не был только по недоразумению. За неделю до прослушивания звонил мне Орешников, просил приехать, на что я дал ему положительное согласие. Условились, что он пришлет телеграмму. Но телеграммы я так и не получил – и в праве был думать, что дело это отложено. Теперь же узнаю, что прослушивание все же состоялось... Очень радуюсь тому, что оперу встретили одобрительно. Это – Ваша победа, и мне хочется поздравить Вас с нею. Конечно, время покажет, насколько все это реально, однако и самый факт, да к тому же принятый в одном из самых консервативных музыкальных учреждений свидетельствует о том, что Вы оказались победителем. Приятно было узнать, что наладились дела и в Киеве. Там, вероятно, опера победит на украинском языке. Неужели уже успели перевести? Кто же переводчик? Много мучился опять с указанным Вами местом – оно какое-то «заколдованное» (совсем по Гоголю). Предлагаю еще один вариант:

– Но где-то близко враг.

Уж вдоль Двины он стелется

Туманом ядовитым и гарью сёл, до тла спаленных.

Относительно переделки в песне о Соколе – совершенно с Вами согласен. В вопросе перепечатки либретто Вы, разумеется, совершенно правы. Одновременно с этим письмом высылаю 400 рублей. Да и за последнюю перепечатку не хотелось бы оставаться в долгу. Теперь самое трудное, в чем я должен перед Вами повиниться: никак не могу найти исторических брошюр, хотя передал решительно всё. Есть домашнее предположение,

что они могли погибнуть, вместе с частью других архивных бумаг, во время летнего ремонта квартиры. Это, увы, только об'яснение, но отнюдь не оправдание. Я очень расстроен этой пропажей, в которой могу винить только себя. У меня есть только одна надежда хотя бы отчасти исправить дело: завтра буду звонить Н. Н. Никитину. Возможно, у него находятся исторические материалы, которые окажутся полезными постановщику оперы. Он, разумеется, не откажется предоставить их в наше распоряжение. На этом я пока и заканчиваю. Жду от Вас вестей и шлю привет. Ваш Вс.[еволюд] Рождественский. P. S. Сейчас выяснилось, что Н. Н. Никитин на даче. Вернется через несколько дней. Тогда я и сообщу дальнейшее».

СЕ: пояснення причини відсутності на запланованій зустрічі; емоційне відношення до події; поздоровлення; варіант зміни тексту лібрето опери; фінансові справи; події особистого життя; пояснення причини невиконання прохання.

№ 3.

Маршак С[амуил]. Я[ковлевич]. Письмо поэта композитору Мейтусу Ю. С. от 20 апреля 1955 г. [11]

Анотація. Поет дякує композитору за музику до власних віршів.

Опис. Папір пожовклий, конверт у середині – сірий. Лист написано з одного боку сторінки, конверт та лист написані синіми чорнилами. У правому верхньому куті листа [рукою Мейтуса Ю. С.] простим олівцем позначено: «12.VI.55 ЮМ». Це – характерна позначка, імовірно, дати одержання листа, зустрічається на багатьох інших документах. Лист починається з адреси автора.

Коментар. У листі йдеться про три романси на вірші Р. Бернса, створені Ю. Мейтусом у 1953 р.: «6. Маленькая баллада. Слова Р. Бернса. Перевод С. Маршака[,] для среднего голоса и ф[орте]п[иано] 7. Макферсон перед казнью[.] Слова Р. Бернса[.] Перевод С. Маршака[,] для баса и ф[орте]п[иано] 8. Любовь. Слова Р. Бернса[.] Перевод С. Маршака[,] для среднего голоса и ф[орте]п[иано]» [12], всі романси були видані. Пізніше композитор написав цикл «Десять хорових творів для дитячого, або жіночого хору без супроводу» на народні, або слова відомих поетів, один з хорів «9. Липка» написаний на слова П. Воронька, переклад зробив С. Маршак [13].

Текст. «20/IV 1955 г. Дорогой Юлий Сергеевич. От всей души благодарю Вас за прекрасную музыку к моим стихам (из Бернса). [Маленькая баллада; Макферсон перед казнью; Любовь, музыка Мейтуса Ю. С., слова [Р.] Бернса[.], перевод С. Маршака] К сожалению, я в последнее время болею, и это помешало мне сразу поблагодарить Вас за Ваш милый

подарок. Посылаю Вам на память сонеты Шекспира в моем переводе. Крепко жму руку, С. Маршак»

СЕ: події особистого життя; причина затримання подяки; привітання; пропозиція адресату [не висловлена] (використати переклади В. Шекспіра для створення музичних творів); факт (Ю. Мейтус написав музику на переклади С. Маршака віршів Р. Бернса).

№ 4.

Рождественский Всеволод. Письмо Мейтусу Ю. С., от 13 мая 1955 г. [14].

Текст написано синьо-блакитними чорнилами на білому поживклому папері, краї прим'яті, з надривами.

Текст. «13 мая 1955 г. Дорогой Юлий Сергеевич! Спасибо за сообщение об опере. Я тоже думаю, что ехать в Киев стоит только на премьеру, осенью. Что же касается московских наших дел, с Управлением Муз. [ыкальными] Театрами то, разумеется, очень приятно, что в июне мы окажемся в положении людей, выполнивших все свои обязательства и, как говорится, «подведем итоги». Сообщаю Вам свои летние координаты: с 6-го июня у меня путевка в Д[ом]/Т[ворчества] Композиторов (г. Сортавала, Карело-Финской ССР). А потом я на даче (Рига. Рижское взморье. Вайвади[?], ул. Имантас[?] 6). Это для всяких необходимых сообщений. Думаю, что целесообразнее всего будет для меня послать в свое время в бухгалтерию Управления заявку о перечислении окончательного расчета по опере на мою сберкассу. Мне нужно только будет знать, когда все следует сделать, и ждать Вашего сигнала. Ну а в остальном жизнь идет обычным порядком. Много сейчас работаю – в связи с предстоящим выходом в свет моего большого однотомника, для которого приходится пересматривать свое литературное наследие многих лет. Театральные дела движутся, хотя и медленно ([название произведения не прочитано], «Аскольдова могила»). Очень рад был получить от Вас весть. За эти годы я так уже привык к тому, что мы – нет, нет – подаем друг другу голос. Сердечно приветствую и обнимаю. А.[лександр] И.[вановне] привет. Вс.[еволод] Рождественский».

СЕ: заплановані події особистого життя; заклади перебування; події творчого життя; привітання.

№ 5.

Межелайтис Эдуардас. Открытка от поэта композитору Мейтусу Ю. С., от 16 марта 1976 г. [15].

На листівці – фрагмент одягу синього кольору з золотим шиттям на синьо-блакитному фоні. Текст написано темно-блакитними чорнилами. Стан задовільний.

Текст. «Вільнюс 16.3.76 г. Дорогой Юлий Сергеевич! Спасибо за внимание к моим стихам – за Ваш вокальный цикл. Он передавался несколько раз и по литовському радио. Я смотрел телепередачу – мне он очень понравился. Хотя исполнение и было скромное. Боюсь, что запись размагничена, ее просто нет, потому Вам не ответили. Я попробую им позвонить, но за результаты не ручаюсь. Если будете еще писать, пишите на имя тов. Януйтис. Так лучше. Спасибо и большого Вам творческого успеха! Ваш Э. Межелайтис».

СЕ: звукозаписи творів; порада; побажання.

№ 6.

Гамкало І. Лист українського музикознавця композитору Мейтусу Ю. С., від 2 жовтня 1981 р. [16].

Текст написано чорними чорнилами на глянцевою білому папері. На конверті позначка Мейтуса Ю. С. «9.х81 ЮлМ» шариковою ручкою із стержнем фіолетового кольору. Текст на конверті: «Київ–25 вул. Володимирська № 14 кв. 8 Мейтус Юлій Сергійович»; «Київ–206 Вул. Бойченка 14 кв. 75 Гамкало І. Д.». Папір конверта потертий, відрізаний з правого боку, текст написано чорними чорнилами.

Текст. «Київ, 2.10.1981. Шановний Юлій Сергійович! Перегортаючи свої папери натрапив на газету «Життя Варшави» від 29.8.1971 р., де поміщена замітка про Вашу «Анну Кареніну», яку пересилаю Вам разом з найкращими побажаннями. З повагою Ів. Гам[підпис]».

СЕ: подія, яка стосується адресата; повідомлення про здійснення справи, що стосується адресата; побажання.

Отже, в усіх документах, крім останнього, можна констатувати: рівень стосунків автора з адресатом творчій, тому що об'єктом уваги були спільні твори. Останній лист має суто діловий характер. Але одночасно з творчим діловий характер мають також листи № 2, 4, 5.

Типовими СЕ для листів є такі СЕ. **Для описування листів:** бібліографічний опис; архівне описання; анотація; описання матеріального носія, способу та засобу запису інформації; коментар; рівень відносин автора з адресатом ([для листів, що розглянуті – творчій та діловий]). **Для текстів листів:** автор; адреса автора; адресат; адреса адресата; дата та місце написання листа; оцінка відношення (персони-адресата); звернення; прощання; подяка; емоційне відношення до події; твори; персони; події; факти; підпис. Деякі СЕ, взяті з текстів, беруть участь в описаннях: автори, адресати; факти та ін. Щодо бази даних висловимо таке. Не всі виділені СЕ становлять інтерес для потенційного пошуку. Однак для відбору пошукових ознак повний структурний аналіз тексту може відігравати

важливу роль, оскільки дасть змогу не втратити важливої інформації. У цьому ми бачаємо позитивну роль формалізації процесу опрацювання повних текстів документів. Прикладом формалізації є повний структурний аналіз тексту першого з листів. Але ми обмежуємо значення цього аналізу тим, що він лише допомагає людині, яка опрацьовує, досліджує повні тексти документів для наповнення повнотекстових баз даних. Отже, серед SE можна вибрати ті, що можуть бути потрібними користувачам різних груп і для різних цілей: архівістам, історикам, іншим фахівцям для пошуку фактографічного, пошуку персон і т. ін. Коротко розглянемо їх.

Загалом, серед SE можна виділити ті (наприклад, факти), що формулюються (на відміну від ТФ) і коротко передають суть події/й. Події, як правило, більш широко подають інформацію, ніж факти. Формулюються також рівень відносин між суб'єктами листування; ПБ; твори.

Для пошукових цілей в електронному каталозі деякі SE варто доповнювати додатковими даними. Наприклад, твір містить у тексті точну назву або характерну назву (наприклад, «скрипковий твір» як у Документі № 1), його доцільно доповнювати зазначенням ПБ авторів та співавторів та їх ролей (композитор, поет, виконавець).

Звернення, наприклад, «Дорогой Юлий Сергеевич» (№ 2–5), складається з оцінки відношення до особи – «Дорогой» та одного з варіантів імені особи, у даному разі імені та побатькові. Варіантами можуть бути: ПБ повністю, частини ПБ, не повного, прийнятого у вузькому родинному або родинно-дружньому, або дружньому колі та ін. Прощання часто замінюється сполученням оцінки відношення до адресата(ів) «Ваш» (№ 1, 2, 5), підпису (всі документи), інколи побажання (№ 5, 6). Звернення та оцінка відношення також можуть бути пошуковими ознаками, як окремо, так і у сполученні між собою.

Як відомо, основою для створення електронних каталогів є склад та будова традиційних каталогів. Тому розглянемо деякі питання традиційних каталогів. На основі структурного аналізу можна виділити пошукові ознаки для різних видів традиційних каталогів: персоналій (персона, автор, адресат, підпис), географічно-топографічного (місто або географічна місцевість, місце перебування адресата, адреса, місця, які згадуються), іменного (ПБ, прізвисько, псевдонім, підпис, інші форми звернення), назв установ/закладів (установа, заклад), фактографічного (факти, події, події особистого життя, події майбутні (плани), події у майбутньому – наслідки даної ситуації), систематичного тощо.

Систематичний каталог дає можливість вводити зміст документа у відповідну групу споріднених за змістом і/або формою документів,

тобто, визначати узагальнені ознаки. Для вищерозглянутих документів такими ознаками є (звичайно відповідні розділи теорії): Українська радянська академічна музика (всі документи, оскільки Ю. Мейтус створював твори на цій ниві) з підрозділами: Опера (№ 2, 4, 6), Камерно-інструментальна музика (№ 1), Романси (№ 3, 5), Російська радянська поезія (№ 2–4); Литовська радянська поезія (№ 5); Музикознавство (№ 6). Ці ознаки для систематичного каталогу передбачено визначати за індексами ББК та УДК або інших систематичних класифікацій.

Предметний каталог може містити всі СЕ. Але розгляд співвідношення предметних рубрик та СЕ, сполучення кількох СЕ в складних предметних рубриках, доцільність використання окремих СЕ потребують додаткових і окремих досліджень, що виходить за рамки цієї статті.

Такі ознаки як оцінка відношення до адресата: зв'язок з попередніми листами (листування): рівень відносин: емоційне відношення та інші доцільно використовувати для пошуку лише в межах розробленої бази-масиву на основі документів, пов'язаних між собою походженням та взаємозв'язками авторів та кореспондентів. Таким чином можна утворити базу з перехресними посиланнями, з додатковими пошуковими ознаками.

Для електронного каталогу можна передбачити сполучення вищенаведених ознак і з бібліографічним описом документа, і з відповідними ТФ тексту листа. А індекс ББК та УДК доцільно подавати разом із словесним формулюванням. Таким чином буде реалізована дво- і більше-рівнева система позначення змісту: на нижньому рівні – різноманітні змістовні ознаки з ілюстраціями у вигляді ТФ, на верхньому – кілька узагальнених ознак змісту документа в цілому. Це дасть можливість врахувати ієрархічні та інші зв'язки у введених даних окремо між собою та в контексті музичної культури. Саме це й пропонується робити провідними фахівцями в галузі створення та вдосконалення електронних інформаційних ресурсів [17].

Крім того, структуризація різних видів документів потрібна і для того, щоб визначити основний склад СЕ щодо кожного з цих видів. Що, у свою чергу, допоможе створювати робочі аркуші для введення інформації. Адже набір СЕ це і є поля, і підполя, які заповнюються певними даними та повними текстами документів.

Як правило, і дослідження документів, і введення повних їх текстів у бази потребує залучення контекстної (зовнішньої для тексту документа) інформації з енциклопедій, словників тощо. Це, звичайно, передбачається при автоматизації, а технологічно реалізується або через введення в середину бази потрібної інформації або посилання до зовнішніх інтернет-ресурсів.

У перспективі подальших досліджень – з’ясування можливості розробки складу елементів (полів та підполів) чи так званого робочого аркушу для описування листів, окремих їх видів та для інших видів документів.

Список використаних джерел

1. *Дубровина Л. А.* Научное описание рукописных книг в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины им. В. И. Вернадского и создание базы данных «Кодекс» [Электронный ресурс] / Л. А. Дубровина, О. А. Иванова. – Режим доступа: http://www.archives.gov.ua/Publicat/Researches/MaterialyConfer_09.php. – Загл. с экрана.

2. *Овчинников В. Г.* Методологическое введение в информатику / В. Г. Овчинников. – М. : Компания Спутник+, 2004. – 216 с.

3. *Тупчієнко-Кадирова Л. Г.* Структурний аналіз інформаційної складової офіційних листів / Л. Г. Тупчієнко-Кадирова // Рукописна та книжкова спадщина України : археогр. дослідження унікальних арх. та бібл. фондів. – К., 2010. – Вип. 14. – С. 358–376; *Тупчієнко-Кадирова Л. Г.* Структурний аналіз інформаційного складника особистих листів композитора Ю. С. Мейтуса: документознавчий аспект // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2011. – Вип. 31. – С. 417–439; *Тупчієнко-Кадирова Л. Г.* Листи талієтвіки Д. Д. Шостаковича до Ю. С. Мейтуса / Л. Г. Тупчієнко-Кадирова // Спеціальні історичні дисципліни : зб. наук. пр. / відп. ред. Г. В. Борjak. – К. : НАН України, Інститут історії України ; Кіровоградський Національний технічний університет, 2011. – Число 18. Актуальні проблеми нумізматки у системі спеціальних галузей історичної науки : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Перші (міжнародні) Ястребовські читання», (Кіровоград, 20–22 жовт. 2011 р.). – С. 197–202.

4. *Тупчієнко-Кадирова Л. Г.* Структурний аналіз біографічних документів (на прикладі навчання Ю. С. Мейтуса) / Л. Г. Тупчієнко-Кадирова // Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. ; редкол.: В. А. Смолій, О. І. Гуржій, А. Г. Морозов [та ін.]. – Черкаси : Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2011. – Вип. 4. – С. 71–73.

5. *Тупчієнко-Кадирова Л. Г.* Листи та листівка від виконавців-співаків до Ю. С. Мейтуса: аналіз документної інформації та визначення відносин між суб’єктами листування / Л. Г. Тупчієнко-Кадирова // Рукописна та книжкова спадщина України: археогр. дослідження унікальних арх. та бібл. фондів. – К., 2012. – Вип. 16. – С. 467–476.

6. *Колесса М[икола Филаретович]*. Лист композитора і диригента

до Мейтуса Ю. С. від 19 лютого 1954 р., зі Львова до Києва. Рукопис. 12,5 x 16,7 см, конверт: 15,5 x 11,2 см // Кіровоградський народний меморіальний музей ім. Ю. С. Мейтуса. – Ф. Мейтуса Ю. С. – Од. зб. 188. – 1 арк., 1 к.

7. *Архимович Л.* Юлій Мейтус: очерк життя і творчості // Л. Архимович, И. Мамчур. – М. : Сов. композитор, 1983. – С. 127.

8. *Мейтус Ю.* Список сочинень. Ксерокопія рукописи. 29,7 x 21,1 см / Ю. Мейтус // Личний архів автора (далеє – ЛАА). – Ед. хр. 3. – Л. 1.

9. *Рождественский В.* Письмо к Мейтусу Ю. С., от 8 февраля 1955 г. без конверта. Рукопись. 27,3 x 22 см / В. Рождественский // КММКШ. – Ф. Мейтуса Ю. С. – Ед. хр. 738. – 1 л.

10. *Мейтус Ю.* Список сочинень / Ю. Мейтус. – Ксерокопія рукописи. – 29,7 x 21,1 см // ЛАА. – Ед. хр. 3. – Л. 8.

11. *Маршак С[амуил]. Я[ковлевич].* Письмо поэта к Мейтусу Ю. С. от 20 апреля 1955 г. из Москвы в Киев. 20 x 13,7 см x 2, конверт: 10,7 x 13,5 см // Кіровоградський музей музичальної культури ім. К. Шимановського (далеє – КММКШ). – Фонд Ю. С. Мейтуса. – Ед. хр. 748. – 1 л., 1 к.

12. *Мейтус Ю.* Список сочинень. Ксерокопія рукописи. 29,7 x 21,1 см / Ю. Мейтус // ЛАА. – Ед. хр. 3. – Л. 7.

13. *Мейтус Ю.* Список сочинень. Ксерокопія рукописи. 29,7 x 21,1 см / Ю. Мейтус // ЛАА. – Ед. хр. 3. – Л. 12.

14. *Рождественский В.* Письмо к Мейтусу Ю. С., от 13 мая 1955 г. без конверта. Рукопись. 27,3 x 22 см / Всеволод Рождественский // КММКШ. – Ф. Мейтуса Ю. С. – Ед. хр. 804. – 1 л.

15. *Межелайтис Э.* Открытка поэта композитору Мейтусу Ю. С., от 16 марта 1976 г. из Вильнюса [в Киев?], [без адреса, без конверта]. Рукопись. 15 x 10,5 см / Э. Межелайтис // КММКШ. – Фонд Мейтуса Ю. С. – Ед. хр. 689. – 1 л.

16. *Гамкало І.* Лист к Мейтусу Ю. С., від 2 жовтня 1981 р. Рукопис. 19 x 13,1; конверт: 11,4 x 15,9 см / І. Гамкало // КММКШ. – Ф. Мейтуса Ю. С. – Ед. хр. 758. – 1 арк., 1 к.

17. *Лаврёнова О. А.* Традиционные средства библиотечного поиска в электронной среде / О. А. Лаврёнова // Доступность электронных ресурсов библиотек, музеев, архивов как актуальная проблема развития информационного общества : материалы VII всерос. науч.-практ. конф. «Электронные ресурсы библиотек, музеев, архивов», Санкт-Петербург, 31 окт. – 2 нояб. 2011 г. / Комитет по культуре Санкт-Петербурга ; Центр. гор. публ. б-ка им. В. В. Маяковского. – СПб. : Политехника-сервис, 2011. – С. 179–191.